Leeswijzer lesplannen

OKTOBER 2026

proefversie

Inhoud

1. Een lesplan ... 3
   1.1 Waarom een lesplan? ... 3
   1.2 Wat is een lesplan? ... 3
   1.3 Wat lees ik in een lesplan? ... 3
   1.4 Hoe ga ik er als leerkracht mee aan de slag? ... 4
2. De onderdelen van een lesplan ... 5
   2.1 Wat moet de leraar weten? ... 5
      2.1.1 Waarom? ... 5
      2.1.2 Wat lees ik in dit onderdeel? ... 5
      2.1.3 Hoe ga ik hiermee aan de slag? ... 6
   2.2 Wat moet de leerling kennen en kunnen? ... 6
      2.2.1 Waarom? ... 6
      2.2.2 Wat lees ik in dit onderdeel? ... 6
      2.2.3 Hoe ga ik hiermee aan de slag? ... 7
   2.3 Samenhang ... 7
      2.3.1 Waarom? ... 7
      2.3.2 Wat lees ik in dit onderdeel? ... 7
      2.3.3 Hoe ga ik hiermee aan de slag? ... 7
   2.4 Lesopbouw ... 8
      2.4.1 Waarom? ... 8
      2.4.2 Wat lees ik in dit onderdeel? ... 8
      2.4.3 Hoe ga ik hiermee aan de slag? ... 9
   2.5 Trainen ... 9
      2.5.1 Waarom? ... 9
      2.5.2 Wat lees ik in dit onderdeel? ... 9
      2.5.3 Hoe ga ik hiermee aan de slag? ... 10
   2.6 Didactisch materiaal ... 10
      2.6.1 Waarom? ... 10
      2.6.2 Wat lees ik in dit onderdeel? ... 10
      2.6.3 Hoe ga ik hiermee aan de slag? ... 10
3. Van lesplan naar plannen van lessen ... 11
   3.1 Waarom plannen vanuit lesplannen? ... 11
   3.2 Wat betekent 'van lesplan naar lessen plannen'? ... 12
      3.2.1 Aanleren ... 13
      3.2.2 Inoefenen en trainen ... 13

proefversie

3.2.3 Vakspecifiek of geïntegreerd werken 13
3.2.4 Van lesplan naar jaarplanning 14
3.3 Hoe ga ik hiermee aan de slag? 14
3.3.1 Stap 1. Bekijk de lesopbouw: welke aanleermomenten zijn nodig? 14
3.3.2 Stap 2. Bekijk het onderdeel 'Trainen': welke oefenmomenten zijn nodig? 15
3.3.3 Stap 3. Vertaal de aanleer- en trainingsmomenten naar je week- of periodeplanning .. 15
3.3.4 Stap 4. Bewaak de samenhang in je jaarplanning 16
3.4 Hoe organiseer ik hiervoor voldoende onderwijstijd? 17
3.4.1 Welke krijtlijnen gelden? 17
3.4.2 Hoe maak ik onderbouwde keuzes? 17
3.5 Wat betekent dit voor mijn klaspraktijk? 17
4. Van lesplan naar lesvoorbereiding: contextualiseren 19
4.1 Waarom contextualiseren? 19
4.2 Wat betekent contextualiseren? 19
4.3 Hoe ga ik hiermee aan de slag? 19
4.3.1 Maak van het lesplan concrete lesvoorbereidingen 19
4.3.2 Gebruik digitale hulpmiddelen om je voorbereiding te ondersteunen 20
4.3.3 Organiseer je lesvoorbereidingen in Smartschool 20
5. Woordenschatlijst 22

proefversie

Leeswijzer lesplannen

De **leeswijzer** helpt je om een lesplan in GO! studio doelgericht te lezen, te begrijpen en te gebruiken. De leeswijzer maakt duidelijk **waaruit een lesplan bestaat, hoe de verschillende onderdelen samenhangen en hoe je ermee aan de slag kunt in je eigen klaspraktijk**.

1. Een lesplan

1.1 Waarom een lesplan?

- Ons kennisrijke GO! **leerplan vraagt een systematische en consistente aanpak** om afgebakende kennisinhouden aan te leren en in te oefenen.
- Lesplannen bieden een **leerplandekkende houvast** om die kennisinhouden doelgericht aan te leren en in te oefenen.
- Ze **maken concreet wat je aanleert en hoe je dat aanpakt**, vanuit basisdidactiek en vakdidactiek.
- Zo **geven** lesplannen je als **leraar houvast om effectieve keuzes te maken** in wat je doet en zegt tijdens het aanleren en inoefenen.

DOEL: de onderwijskwaliteit verhogen en leraren tijd en werk uit handen nemen

1.2 Wat is een lesplan?

Het lesplan geeft richting en houvast: **het bevat de doelen en leerinhouden** en is **bruikbaar in verschillende klassen en situaties**. Het bevat geen exacte timing, leermiddelen of klasmanagement en is dus geen lesvoorbereiding.

Het lesplan biedt de leraar autonomie om het aan te passen aan de eigen klas. Lesplannen worden ontwikkeld voor elke vakdiscipline en we starten met wetenschap en techniek, aardrijkskunde en geschiedenis & burgerschap. Lesplannen gebruiken in je klaspraktijk is **niet verplicht**, maar lesplannen geven de kans om je klaspraktijk evidence-informed af te stemmen op de vele nieuwe kennisinhouden die moeten worden aangebracht. Ze zijn bijgevolg **sterk aanbevolen.** Lesplannen geven een **sterke en evidence-informed basis om met het nieuwe kennisrijke leerplan correct aan de slag te gaan in je klas.**

1.3 Wat lees ik in een lesplan?

In GO! studio zijn lesplannen opgebouwd uit verschillende onderdelen:

1. **Wat moet de leraar weten?**
   - Kennis en voorkennis
   - Didactische aandachtspunten
2. **Wat moet de leerling kennen en kunnen?**
   - Leerplandoelen en **MIA** (Minimale Inhoudelijke Afbakening)
   - (Vak)didactische aanpak

proefversie

3. **Lesopbouw** bestaat uit 6 fases**:**
    - Voorkennis
    - Doeloriëntatie en belang
    - Lesdoel
    - Leskern: *verkennen, voorkeursinstructie, terugkoppelen, begeleid inoefenen, kleine afsluiting en zelfstandige verwerking*
    - Vastlegging
4. **Samenhang**: **Verticaal & Horizontaal binnen/ over de vakdiscipline**
5. **Trainen**: Geeft inspiratie voor het inoefenen en kan ook bij de vastlegging worden ingezet.
6. **Didactisch materiaal**: Overzicht van wat nodig is om het lesplan uit te voeren.
7. **Bijlagen**: Extra bestanden en eventueel beeldmateriaal ter ondersteuning van de les.

1.4 Hoe ga ik er als leerkracht mee aan de slag?

Dat leggen we hierna uitgebreid uit.

proefversie

2. De onderdelen van een lesplan

2.1 Wat moet de leraar weten?

2.1.1 Waarom?

1. KRACHTIG
2. LEERPLANDEKKEND

Een krachtige en leerplandekkende les begint bij voldoende inhoudelijke en didactische kennis van de leerkracht.

Je leest dit onderdeel om:

- **je eigen voorkennis te activeren**;
- **kennis aan te vullen** die je mogelijk nog niet of onvoldoende beheerst;
- **belangrijke inhoudelijke nuances** scherp te krijgen;
- **mogelijke misconcepties** bij jezelf én bij leerlingen te herkennen.

Dit onderdeel biedt de achtergrondkennis die nodig is om de leerinhoud **correct, doelgericht en in lijn met de leerplandoelen** aan te bieden. Het maakt zichtbaar welke kennis achter de leerdoelen zit en met welke moeilijkheden of misconcepties leerlingen geconfronteerd kunnen worden.

Belangrijk: Dit onderdeel is er voor jou als leraar. Het is je inhoudelijke voorbereiding, niet de leerstof of de lesopbouw die je letterlijk aan leerlingen aanbiedt.

2.1.2 Wat lees ik in dit onderdeel?

Je vindt hier de **vakinhoudelijke en vakdidactische achtergrond** die je nodig hebt om de les doelgericht te geven.

Je leest onder andere over:

- belangrijke **begrippen en onderscheidingen**;
- inhoudelijke **nuances**;
- mogelijke **misconcepties**;
- belangrijke **denk- en redeneerstappen**;
- relevante **didactische aandachtspunten**.

Belangrijk: Lees met de vraag: “Wat moet ik als leerkracht weten en begrijpen om mijn leerlingen deze kennis goed te kunnen aanleren?”

proefversie

2.1.3 Hoe ga ik hiermee aan de slag?

Lees dit onderdeel **voor je de les voorbereidt**. Bepaal wat voor jou nieuwe of minder vertrouwde informatie is en welke inhoudelijke aandachtspunten belangrijk zijn voor jouw klas op dit moment.

Gebruik de informatie vervolgens om bewust keuzes te maken in je:

- **instructie**
- **voorbeelden**
- **ondersteuning**
- **aanpak van mogelijke misconcepties**

2.2 Wat moet de leerling kennen en kunnen?

2.2.1 Waarom?

Een doelgerichte les maakt duidelijk welke (toegepaste) kennis leerlingen opbouwen.

Je gebruikt dit onderdeel om scherp te krijgen:

- **wat** leerlingen moeten kennen;
- **wat** leerlingen moeten kunnen;
- **wat** leerlingen moeten kunnen toepassen in verschillende contexten;

De leerplandoelen worden hier vertaald naar concrete inhouden die de leerlingen op het einde van de les of lessenreeks moeten beheersen. Zo wordt duidelijk waar de les naartoe werkt en waarop leerlingen later kunnen voortbouwen.

2.2.2 Wat lees ik in dit onderdeel?

Je leest hier welke **leerplandoelen** centraal staan en hoe deze worden vertaald naar wat leerlingen concreet moeten kennen en kunnen.

Per leerplandoel vind je dus:

- de **doelzin**;
- de **minimale inhoudelijke afbakening (MIA)**: welke inhoud minimaal aan bod moet komen om het leerplandoel te bereiken;
- de **te hanteren begrippen gelinkt met de leerplandoelen**: de begrippen en concepten die leerlingen nodig hebben om de leerinhoud te begrijpen en over de leerinhoud te kunnen spreken.

Belangrijk: Lees dit onderdeel vanuit de vraag: “Wat moeten mijn leerlingen na deze les daadwerkelijk kennen en kunnen?”

proefversie

2.2.3 Hoe ga ik hiermee aan de slag?

Dit onderdeel lees je best voor je je les voorbereidt. De doelen kan je als kompas voor je les gebruiken. Controleer best bij elke belangrijke (didactische) keuze: “Draagt dit bij aan wat mijn leerlingen moeten kennen en kunnen?”.

Belangrijk: Stem je instructie, activiteiten, verwerking en terugkoppeling af op deze doelen.

2.3 Samenhang

2.3.1 Waarom?

Lees dit onderdeel **voor je de les voorbereidt. Samenhang is essentieel voor diepgaand en duurzaam leren**. **Een les staat nooit op zichzelf.** Nieuwe kennis krijgt betekenis wanneer leerlingen die kunnen verbinden met **wat ze al weten, wat ze later leren en wordt verbonden met andere leerinhouden**. Voor leraren biedt dit houvast om doelgericht verbanden te leggen binnen en tussen vakdisciplines, transfer te bevorderen en kennis op verschillende momenten opnieuw te activeren en te verdiepen.

Belangrijk: Deze samenhang geeft je inzicht in het grotere geheel van wat geleerd dient te worden.

2.3.2 Wat lees ik in dit onderdeel?

Je leest over:

- de **verticale samenhang**: wat leerden leerlingen eerder en waarop bouwen ze later voort?
- de **horizontale samenhang**: welke verbanden zijn er binnen en buiten de vakdiscipline?
- de **GO! concepten en deelconcepten**; deze tonen je waar de leerplandoelen van je lesplan naartoe werken.
- de **denklenzen**: helpen leerlingen om diep na te denken en kennis vanuit verschillende invalshoeken te bekijken, verbanden te onderzoeken, te vergelijken en te analyseren.

2.3.3 Hoe ga ik hiermee aan de slag?

Lees dit onderdeel **voor je de les voorbereidt**. Gebruik de samenhang om **het grotere geheel te zien van** je les.

Vraag jezelf:

- Waar werk ik uiteindelijk naartoe? (GO! concepten)
- Welke inzichten bouw ik op? (deelconcepten)
- Welke diepe denkvragen stel ik? (denklenzen)

Belangrijk: Gebruik de samenhang om verbanden expliciet te maken in je les.

proefversie

Vraag jezelf:

- Waar hebben leerlingen deze kennis al eerder gezien?
- Waarop kunnen ze deze kennis later gebruiken?
- Welke verbanden kan ik zichtbaar maken?
- Welke denklenzen kunnen leerlingen helpen om **dieper na te denken**?

Belangrijk: Denk verder dan deze ene les: help leerlingen begrijpen hoe de nieuwe kennis past binnen het grotere geheel.

2.4 Lesopbouw

2.4.1 Waarom?

Nieuwe kennis bouw je stapsgewijs op. De lesopbouw geeft een **didactische route in zes fasen**, van wat leerlingen al weten naar nieuwe kennis, verwerking en terugkoppeling. Ze maakt zichtbaar wat leerlingen leren en hoe de leerstof wordt opgebouwd.
Vanuit dit inzicht kun je de lesopbouw **afstemmen of contextualiseren aan je klaspraktijk**, rekening houdend met: je authenticiteit, het pedagogisch project van de school en de noden van je leerlingengroep. Zo maak je bewuste keuzes over de spreiding van de leerstof, didactische aanpassingen en differentiatie.

De **didactische route** kan je samenvatten als: **voorkennis → doeloriëntatie → nieuwe kennis/instructie → begeleide verwerking → zelfstandige verwerking → terugkoppeling**.

2.4.2 Wat lees ik in dit onderdeel?

Je leest hoe de les wordt opgebouwd rond:

- Voorkennis
- Doeloriëntatie en het belang
- Het lesdoel
- De leskern
- Vastlegging
- Verwerking

proefversie

2.4.3 Hoe ga ik hiermee aan de slag?

Gebruik het uitgewerkte **lesplan als vertrekpunt voor je eigen les.** Het lesplan is al gekoppeld aan de leerplandoelen en kan verder worden aangevuld en verdiept aan de hand van de didactische fiches.

Denk daarbij bewust na over:

- Wat weten mijn leerlingen al?
- Welke **nieuwe kennis** voeg ik toe?
- Welke **denkstappen** moet ik expliciet maken?
- Wanneer laat ik leerlingen **zelf redeneren en verwerken**?
- Waar en hoe controleer ik of de kennis **begrepen is**?
- Welke **tijdelijke ondersteuning** hebben mijn leerlingen nodig?

Belangrijk: Dit onderdeel werd meer gedetailleerd uitgeschreven dan de andere onderdelen omdat het nieuwe curriculum heel wat aangepaste didactiek vraagt. **Neem deze lesopbouw grondig door** en neem deze niet over in één les. **Pas dit onderdeel aan** aan je leerlingen, je context, je beschikbare tijd en je vooropgestelde lesdoelen. De **lesopbouw opsplitsen in verschillende lessen** en deze aanpassen aan de context van je school, klas en leerlingen (contextualiseren) is dus een must.

2.5 Trainen

2.5.1 Waarom?

Kennis wordt sterker verankerd in het geheugen van leerlingen wanneer de kennis herhaaldelijk wordt opgehaald, toegepast en verdiept. Trainen is daarom meer dan leerlingen veel oefeningen laten maken. Het gaat erom dat leerlingen kennis steeds **zelfstandiger en in verschillende contexten** leren gebruiken.

2.5.2 Wat lees ik in dit onderdeel?

Je vindt hier suggesties om leerlingen de kennis:

- opnieuw te laten **ophalen**;
- te laten **toepassen**;
- te laten **verdiepen**;
- in verschillende **contexten** te laten gebruiken.

De oefeningen sluiten aan bij de lesdoelen en ondersteunen onder andere **actief ophalen, gespreide herhaling en variatie**.

proefversie

2.5.3 Hoe ga ik hiermee aan de slag?

Neem de suggesties uit Trainen door als inspiratie en kijk bij elke oefening niet alleen naar wat leerlingen doen, maar vooral naar: Welke kennis of denkhandeling train ik hiermee?

Kies of pas oefeningen aan in functie van:

- de lesdoelen;
- de kennis die je wilt versterken;
- de noden van je leerlingen;
- de mate van zelfstandigheid die je verwacht.

Zo plan je de **inoefening doelgericht** over **één of meerdere lessen**, **afgestemd op je klasgroep**.

Belangrijk: je hoeft niet alle trainingen te doorlopen. **Kies doelgericht.**

2.6 Didactisch materiaal

2.6.1 Waarom?

Goed gekozen materiaal ondersteunt de kennisopbouw. Je gebruikt dit onderdeel om vooraf te bepalen welke materialen je nodig hebt om de les **doelgericht en haalbaar** uit te voeren.

2.6.2 Wat lees ik in dit onderdeel?

Dit onderdeel geeft een overzicht van **alle didactische materialen** die in het lesplan worden gebruikt of voorgesteld.

2.6.3 Hoe ga ik hiermee aan de slag?

Neem de **gesuggereerde didactische materialen** door en breng concreet in kaart **welke materialen je inzet in de lessen die je voor jouw klasgroep ontwerpt**.

Bekijk vooraf:

- **Welke** materialen heb ik nodig?
- **Wanneer** zet ik welk materiaal in?
- Hoe ondersteunt het materiaal het **lesdoel en de kennisopbouw**?
- Wat moet ik vooraf **klaarzetten, aanpassen of voorbereiden**?

Belangrijk: **Kies bewust**: didactisch materiaal is **een middel** om de kennisopbouw te ondersteunen, **geen doel** op zich.

proefversie

3. Van lesplan naar plannen van lessen

3.1 Waarom plannen vanuit lesplannen?

Een lesplan geeft je inhoudelijke en didactische houvast, maar bepaalt niet wanneer en hoe lang je de leerinhouden aanbiedt. **Een lesplan is geen lesvoorbereiding en komt niet noodzakelijk overeen met één lesuur.**

Sommige lesplannen bevatten een beperkt aantal leerinhouden die je in één of enkele lesmomenten kunt aanleren. Andere lesplannen bevatten verschillende kennisinhouden en doelen die meerdere aanleermomenten, inoefening en herhaling vragen.

Als leraar werk je in de toekomst bovendien niet met één lesplan, maar met verschillende lesplannen binnen en over vakdisciplines heen. Dat vraagt een doordachte planning.

Je plant vanuit lesplannen om:

- voldoende tijd te voorzien voor het aanleren, inoefenen, toepassen en herhalen van kennis;
- de leerinhouden doelgericht te spreiden over lessen, weken en periodes;
- rekening te houden met de noden van je leerlingen, zoals hun voorkennis, instructiebehoefte en oefennoden;
- samenhang te creëren binnen en over vakdisciplines heen;
- zicht te houden op de kennisopbouw over het volledige schooljaar.

Zo evolueer je van het plannen van afzonderlijke lessen naar een systematische en samenhangende planning van het curriculum.

Belangrijk: Een lesplan vertelt je niet wanneer je iets moet geven. Het helpt je wel bepalen wat je moet plannen. De inhoud en opbouw van het lesplan bepalen mee hoeveel leertijd nodig is.

proefversie

Figuur 1 Van GO! lesplan naar lessenplanning

3.2 Wat betekent 'van lesplan naar lessen plannen'?

Van lesplan naar lessen plannen betekent dat je de inhoudelijke en didactische opbouw van een lesplan vertaalt naar **concrete aanleer- en inoefenmomenten**, die je vervolgens een plaats geeft in je klasplanning.

Daarbij vertrek je niet automatisch vanuit vaste lesuren van bijvoorbeeld 50 minuten. Je bekijkt eerst welke kennis leerlingen moeten verwerven, welke instructie daarvoor nodig is en hoeveel tijd je moet voorzien om die kennis voldoende in te oefenen en te verankeren.

We maken hierbij een onderscheid tussen aanleren en inoefenen.

3.2.1 Aanleren

Tijdens het aanleren verwerven leerlingen nieuwe kennis en vaardigheden. De leraar zorgt voor een doelgerichte en expliciete instructie, maakt denkstappen zichtbaar en begeleidt leerlingen bij het begrijpen en gebruiken van nieuwe kennis.

Het onderdeel Lesopbouw van het lesplan biedt hiervoor de inhoudelijke en didactische houvast.

Als leraar bepaal je:

- welke nieuwe kennisinhouden je aanleert;
- welke instructiemomenten daarvoor nodig zijn;
- hoe je de verschillende onderdelen van de leskern organiseert en eventueel spreidt;
- hoeveel tijd je leerlingen nodig hebben om de nieuwe kennis te begrijpen en begeleid in te oefenen.

3.2.2 Inoefenen en trainen

Nieuwe kennis moet voldoende worden ingeoefend, herhaald en toegepast om duurzaam te worden verankerd. Leerlingen krijgen daarom herhaaldelijk kansen om eerder aangeleerde kennis op te halen, te gebruiken en te verdiepen.

Het onderdeel Trainen van het lesplan biedt hiervoor concrete suggesties.

Als leraar bepaal je:

- welke kennis en vaardigheden verdere inoefening vragen;
- welke trainingsactiviteiten je daarvoor inzet;
- wanneer en hoe vaak je deze oefenmomenten organiseert;
- wanneer leerlingen de kennis opnieuw ophalen, toepassen of verdiepen;
- welke leerlingen bijkomende instructie of oefening nodig hebben.

3.2.3 Vakspecifiek of geïntegreerd werken

Zowel het aanleren als het inoefenen kan vakspecifiek of geïntegreerd over verschillende vakdisciplines heen worden georganiseerd.

Bij **vakspecifiek werken** staat de doelgerichte kennisopbouw binnen één vakdiscipline centraal. De leraar voorziet expliciete instructie en voldoende inoefening om de vooropgestelde doelen te bereiken.

Bij **geïntegreerd werken** worden kennisinhouden en vaardigheden uit verschillende vakdisciplines doelgericht met elkaar verbonden. Zo kunnen leerlingen kennis die binnen een vakdiscipline werd aangeleerd, verder inoefenen en toepassen binnen een andere vakdiscipline, een thema of een project. Ook het aanleren van nieuwe kennis kan een plaats

proefversie

krijgen binnen een geïntegreerde aanpak, op voorwaarde dat de vakspecifieke doelen en de nodige instructie duidelijk bewaakt worden.

De keuze voor vakspecifiek of geïntegreerd werken maak je steeds vanuit de leerplandoelen, de kennisopbouw en de noden van je leerlingen.

> **Belangrijk:** Vakspecifiek waar het moet, geïntegreerd waar het kan. Geïntegreerd werken mag de systematische kennisopbouw binnen de afzonderlijke vakdisciplines niet in het gedrang brengen.

3.2.4 Van lesplan naar jaarplanning

Wanneer je de nodige aanleer- en inoefenmomenten hebt bepaald, geef je deze een plaats in je planning.

Figuur 2 Van lesplan naar schooljaar

Je vertrekt vanuit het lesplan, vertaalt dit naar concrete lessen en oefenmomenten en plant deze vervolgens in een week, periode en uiteindelijk het volledige schooljaar.

Zo zorg je ervoor dat de verschillende lesplannen niet los van elkaar staan, maar bijdragen aan een systematische en samenhangende kennisopbouw.

Belangrijk: Een lesplan vertelt je niet wanneer je iets moet geven. Het helpt je wel bepalen wat je moet plannen. De inhoud en opbouw van het lesplan bepalen mee hoeveel leertijd nodig is.

3.3 Hoe ga ik hiermee aan de slag?

3.3.1 Stap 1. Bekijk de lesopbouw: welke aanleermomenten zijn nodig?

Lees de onderdelen Wat moet de leerling kennen en kunnen? en Lesopbouw grondig door.

Bepaal welke kennisinhouden je moet aanleren en hoe de voorgestelde didactische opbouw daarbij helpt. De leskern bevat verschillende onderdelen: verkennen, voorkeursinstructie, terugkoppelen, begeleid inoefenen, kleine afsluiting en zelfstandige verwerking.

Je hoeft deze onderdelen niet noodzakelijk allemaal in één lesmoment aan te bieden.

Vraag jezelf:

- Welke nieuwe kennisinhouden moeten mijn leerlingen verwerven?
- Welke instructiemomenten zijn daarvoor nodig?
- Welke onderdelen van de leskern kan ik combineren en welke spreid ik beter?
- Hoeveel tijd hebben mijn leerlingen nodig om de nieuwe kennis te begrijpen en begeleid in te oefenen?
- Welke aanpassingen zijn nodig vanuit de voorkennis, instructiebehoefte en het leertempo van mijn leerlingen?

Belangrijk: De lesopbouw is een didactische route, geen vast tijdschema. Als leraar bepaal je hoeveel instructiemomenten nodig zijn en hoe je deze spreidt, zonder de samenhang en opbouw van de kennisinhouden uit het oog te verliezen.

3.3.2 Stap 2. Bekijk het onderdeel 'Trainen': welke oefenmomenten zijn nodig?

Na het aanleren hebben leerlingen voldoende kansen nodig om de nieuwe kennis op te halen, in te oefenen, toe te passen en te verdiepen.

Het onderdeel Trainen biedt hiervoor concrete suggesties. Je hoeft niet alle voorgestelde activiteiten uit te voeren. Je kiest de trainingsmomenten die het best aansluiten bij de leerdoelen en de oefennoden van je leerlingen.

Vraag jezelf:

- Welke kennis moeten mijn leerlingen herhaaldelijk ophalen en inoefenen?
- Welke trainingsactiviteiten uit het lesplan zijn hiervoor geschikt?
- Welke oefenmomenten organiseer ik onmiddellijk na de instructie en welke plan ik later?
- Kan ik bepaalde kennis doelgericht laten toepassen binnen andere vakdisciplines?
- Hoe controleer ik of leerlingen de kennis voldoende beheersen en bijkomende instructie of oefening nodig hebben?

3.3.3 Stap 3. Vertaal de aanleer- en trainingsmomenten naar je week- of periodeplanning

Wanneer je hebt bepaald welke aanleer- en trainingsmomenten nodig zijn, geef je deze een plaats in je planning.

Dat kan op verschillende manieren:

- Binnen vaste lesmomenten: je behoudt herkenbare momenten voor de vakdisciplines en plant daarbinnen de nodige instructie en inoefening.

proefversie

- Via korte, gespreide instructie- en oefenmomenten: je voorziet meerdere gerichte momenten tijdens de week.
- Via contractwerk of zelfstandig werk: je laat leerlingen eerder aangeleerde kennis zelfstandig inoefenen.
- Binnen thema's en projecten: je verbindt de kennisinhouden doelgericht met andere vakdisciplines.
    - Gebruik je week- of periodeplanning om zichtbaar te maken:
- wanneer nieuwe kennis wordt aangeleerd;
- wanneer leerlingen die kennis begeleid of zelfstandig inoefenen;
- wanneer eerder aangeleerde kennis opnieuw wordt opgehaald;
- waar leerlingen kennis geïntegreerd toepassen;
- waar bijkomende instructie of remediëring nodig kan zijn.

Belangrijk: Niet elk aanleer- of trainingsmoment vraagt een volledig lesuur. Korte, krachtige instructie- en oefenmomenten kunnen bewust over de week worden gespreid.

3.3.4 Stap 4. Bewaak de samenhang in je jaarplanning

Een week- of periodeplanning geeft je zicht op een beperkt aantal lesplannen. Om het volledige kennisrijke curriculum te realiseren, moet je ook uitzoomen naar het schooljaar.

Dat betekent dat je als leraar, samen met je schoolteam, nadenkt over:

- de spreiding van lesplannen over het schooljaar;
- de opbouw van kennis binnen een vakdiscipline;
- de samenhang tussen lesplannen en vakdisciplines;
- voldoende tijd voor instructie, inoefening en herhaling;
- de continuïteit tussen leerjaren, zodat leerlingen kunnen voortbouwen op eerder verworven kennis.

De jaarplanning helpt je om het overzicht te bewaren en te voorkomen dat kennisinhouden onvoldoende aan bod komen of dat te veel nieuwe leerinhouden op hetzelfde moment worden gepland.

PBD-GO! voorziet per vakdiscipline en leeftijdsgroep overzichten van de lesplannen om scholen hierbij te ondersteunen. We denken ook graag mee over de ontwikkeling van een haalbare en samenhangende jaarplanning.

Belangrijk: Een jaarplanning is geen optelsom van afzonderlijke lessen of lesplannen. Ze maakt zichtbaar hoe je de kennisopbouw over het volledige schooljaar systematisch organiseert.

proefversie

3.4 Hoe organiseer ik hiervoor voldoende onderwijstijd?

Het nieuwe kennisrijke GO! leerplan vraagt om bewust na te denken over de beschikbare onderwijstijd. Daarom heeft PBD-GO! hierover een standpunt uitgewerkt.

De centrale vraag is niet langer uitsluitend: Hoeveel lestijden geef ik aan elke vakdiscipline?

Maar vooral: Welke onderwijstijd hebben mijn leerlingen nodig om de leerplandoelen duurzaam te bereiken?

3.4.1 Welke krijtlijnen gelden?

Bij het organiseren van de onderwijstijd houd je rekening met:

- Nederlands en wiskunde: minstens de helft van de beschikbare leertijd in de lagere school wordt aan deze vakdisciplines besteed, zowel vakspecifiek als geïntegreerd.
- Frans: het verplichte aanbod volgens de geldende regelgeving.
- Levensbeschouwelijke vakken: twee lestijden per week binnen GO!.
- Het volledige curriculum: voldoende leertijd om ook de doelen van de overige vakdisciplines doelgericht te realiseren.

3.4.2 Hoe maak ik onderbouwde keuzes?

Een kwaliteitsvolle organisatie van de onderwijstijd houdt rekening met:

- de leerplandoelen en de opbouw van kennis;
- voldoende tijd voor expliciete instructie, begeleide inoefening en herhaling;
- de samenhang en continuïteit binnen het curriculum;
- een doelgerichte integratie van kennis en vaardigheden over vakdisciplines heen;
- het beperken van onnodige overgangstijden en het beschermen van effectieve leertijd.

Er bestaat niet één ideaal GO! lessenrooster. Scholen kunnen verschillende keuzes maken vanuit hun pedagogisch project, leerlingenpopulatie en schoolorganisatie.

Belangrijk: Vakspecifiek waar het moet, geïntegreerd waar het kan. De school maakt onderbouwde keuzes vanuit het curriculum, de leerlingen en de eigen context.

3.5 Wat betekent dit voor mijn klaspraktijk?

Van lesplan naar lessen plannen vraagt dat je als leraar bewuste professionele keuzes maakt, vertrekkend vanuit de doelen en de inhoudelijke en didactische opbouw van het lesplan.

Het lesplan biedt de basis. Jij bepaalt hoe je die vertaalt naar je eigen klascontext.

proefversie

Daarbij houd je steeds drie vragen voor ogen:

- Wat moeten mijn leerlingen kennen en kunnen?
- Welke instructie en inoefening hebben ze nodig om dat te bereiken?
- Hoe en wanneer organiseer ik daarvoor voldoende leertijd?

Zo gebruik je het lesplan niet als een vast stramien dat je letterlijk moet volgen, maar als een inhoudelijke en didactische houvast voor het doelgericht plannen van je onderwijs.

Van lesplan naar lessen plannen betekent dus: niet méér plannen, maar bewuster plannen vanuit wat leerlingen moeten leren.

proefversie

4. Van lesplan naar lesvoorbereiding: contextualiseren

4.1 Waarom contextualiseren?

Een lesplan is een contextneutraal basisdocument, bruikbaar voor elke school en elke leraar. Het biedt inhoudelijke en didactische houvast, maar houdt nog geen rekening met de specifieke context van jouw klas.

Daarom vertaal je het lesplan naar één of meerdere lesvoorbereidingen, afgestemd op jouw leerlingen, je eigen manier van lesgeven en de beschikbare leertijd.

Door te contextualiseren maak je van het lesplan een concreet en bruikbaar instrument voor jouw klaspraktijk.

> **Belangrijk**: Het lesplan vormt de basis. Als leraar maak jij de professionele keuzes om het onderwijs af te stemmen op jouw klasgroep, zonder de leerdoelen en de systematische kennisopbouw uit het oog te verliezen.

4.2 Wat betekent contextualiseren?

Contextualiseren betekent dat je het lesplan aanpast aan je school- en klascontext. Je vertaalt de voorgestelde lesopbouw en trainingsactiviteiten naar concrete lesvoorbereidingen of lesfiches.

Daarbij maak je keuzes over:

- Tijdsplanning: wanneer organiseer je instructie, inoefening en herhaling?
- Leermiddelen: welke presentaties, werkbladen, materialen of digitale middelen heb je nodig?
- Differentiatie: welke leerlingen hebben nood aan pre-instructie, verlengde instructie, extra ondersteuning of verrijking?
- Werkvormen: wanneer kies je voor klassikale instructie, partnerwerk, groepswerk of zelfstandig werk?
- Klasmanagement: hoe organiseer je de ruimte, materialen, routines en afspraken?
- Opvolging en evaluatie: hoe ga je na of leerlingen de doelen bereiken en klaar zijn voor een volgende stap?

Zo wordt één lesplan vertaald naar één of meerdere lesvoorbereidingen op maat van jouw klasgroep.

4.3 Hoe ga ik hiermee aan de slag?

4.3.1 Maak van het lesplan concrete lesvoorbereidingen

Vertrek vanuit de aanleer- en trainingsmomenten die je in deel 2 hebt gepland.

proefversie

Stel jezelf enkele gerichte vragen:

- Welke onderdelen van het lesplan neem ik op in deze les?
- Welke materialen en werkvormen heb ik nodig?
- Hoe stem ik de instructie en inoefening af op mijn leerlingen?
- Welke extra ondersteuning of uitdaging voorzie ik?
- Hoe controleer ik of mijn leerlingen de kennis voldoende beheersen?

Je kunt hiervoor gebruikmaken van je eigen lesvoorbereidingsformat of digitale hulpmiddelen.

4.3.2 Gebruik digitale hulpmiddelen om je voorbereiding te ondersteunen

AI kan helpen om een lesplan te contextualiseren. Denk bijvoorbeeld aan het uitwerken van lesfiches, het voorstellen van differentiatiemogelijkheden of het ontwikkelen van aanvullende leermiddelen.

PBD-GO! werkt hiervoor voorbeeldprompts uit volgens Doel-TRICK, een hulpmiddel om gerichte instructies aan AI te geven.

De werkwijze is eenvoudig:

1. Kies een lesplan in GO! studio.
2. Selecteer een passende voorbeeldprompt.
3. Vul informatie over je klascontext en je concrete vraag aan.
4. Laat AI een voorstel uitwerken.
5. Lees het resultaat kritisch na en pas het aan waar nodig.

Belangrijk: AI ondersteunt je professionele handelen, maar neemt je beslissingen niet over. Controleer steeds de inhoudelijke en didactische kwaliteit van het resultaat. Voer nooit persoonsgegevens van leerlingen in.

4.3.3 Organiseer je lesvoorbereidingen in Smartschool

Je kunt een lesplan vanuit GO! studio downloaden als Word-document en vervolgens in Smartschool verder uitwerken.

Via de module Lesfiches kun je het lesplan opdelen in afzonderlijke lesfiches. In de module Planner geef je deze een plaats in je weekplanning.

- **Lager onderwijs:** werk met afzonderlijke lesfiches voor de geplande aanleer- en trainingsmomenten.
- **Kleuteronderwijs:** vertaal het lesplan naar doelgerichte routines, gezamenlijke activiteiten en keuzeactiviteiten.

proefversie

Je kunt de uitgewerkte lesfiches ook delen met collega's. Zo bouw je samen aan een verzameling bruikbare lesvoorbereidingen.

Belangrijk: Contextualiseren betekent niet dat je het lesplan volledig opnieuw moet uitwerken. Je gebruikt de inhoudelijke en didactische basis en vult aan wat nodig is om er in jouw klas doelgericht mee aan de slag te gaan.

Kernboodschap: Lees het lesplan als een samenhangend geheel. Het lesplan geeft richting en houvast; jij maakt vanuit je professionele expertise, als leerkracht, de keuzes die passen bij jou, jouw leerlingen, jouw klas, jouw school.

proef

5. Woordenschatlijst

Woordenschat	Uitleg
MIA	Minimale Inhoudelijke Afbakening
GO! concepten	GO! concepten vormen de brede, overkoepelende ideeën binnen een vakdiscipline.
Deelconcepten	Deelconcepten ondersteunen leerlingen in het opbouwen van basiskennis van de vakdiscipline. Het is dus een onderdeel van een GO! concept.
Diploma's	De diploma's zijn de leerplandoelen vertaald naar ik-doelen voor de leerling
Denklenzen	Denklenzen helpen leerlingen om dieper na te denken over wat ze leren binnen vakdiscipline. Ze vormen een brug tussen basiskennis en diep begrip.
Verticale samenhang	Doorlopende leerlijn van afzonderlijke vakdisciplines door de schooljaren heen (het vorige en volgende schooljaar)
Horizontale samenhang binnen de vakdiscipline	Inhoudelijke samenhang binnen de leerplandoelen binnen dezelfde vakdiscipline.
Horizontale samenhang over de vakdisciplines heen	Inhoudelijke samenhang van de leerplandoelen binnen hetzelfde leerjaar over alle vakdisciplines heen.
Vakdiscipline	Een vakdiscipline is een term die wordt gebruikt om een specifiek gebied van kennis of expertise aan te duiden.

Als je dit uitgebreider wil bekijken: **zie Smartschool**

kruimelpad Smartschool: *Materialenbank › BASISONDERWIJS › HET NIEUWE GO! LEERPLAN › CONCEPTKAARTEN*